

Adrian G. ROMILA

Jean Bart

Argonautul

POLIROM
2024

Cuprins

1. Casa de pe Oltea Doamna	7
2. Sulina.....	27
3. Școlile, armele, literatura.....	53
4. Printre colibe de stuf și zgârie-nori.....	79
5. <i>Mircea</i>	103
6. Doamna cu cățelul.....	129
7. O conferință a comandorului în rezervă Eugeniu Botez.....	151
8. Pământ la orizont	177
<i>Bibliografie</i>	189

Printre colibe de stuf și zgârie-nori

În ciuda aparențelor, patrulările pe Dunăre nu erau deloc plictisitoare, povestea Comandorul, dimpotrivă, adesea întâlneai oameni și întâmplări pe care nu le-ai fi putut uita, asta dacă nu socotim și peisajul („Nu cred că ați văzut nicăieri în lumea asta răsărituri și apusuri ca-n Delta Dunării, cerul și apele se-nroșesc, se aprind, se umplu de culori, soarele iese din mare ca un faraon în flăcări, se sparge-n Dunăre toată ziua și apoi seara se culcă hăt, departe, după smârcuri și ostroave, spre Tulcea!“). Capătul uitat al lumii românești era tot atât de plin de viață ca și centrul, ca Bucureștii, Constanța sau Iașiul, să zicem, dacă ar fi să luăm trei dintre orașele pe care povestitorul le cunoștea bine. Numai că viața în Deltă era sălbatică și singuratică, frumusețea ei

era agnostică și amorală, oamenii erau doar o întâmplare acolo, erau niște intruși. Câteva dintre aceste întâmplări meritau reamintite pentru cei care nu cunoscuseră vreodată lumea apelor din aval de Galați sau de Brăila și-o contemplaseră eventual numai de pe înălțimea podului Carol I, construit, ca și proiectul portului Constanța, de prietenul Anghel Saligny.

— Știe cineva ce e aia o „vedetă canonieră“? își întreba ironic Comandorul auditoriul, când era să se scufunde în memoria anilor de tinerețe dunăreană de la Sulina.

— Iar începi cu ale tale, coane Eugen? Păi, ce să fie, ia un vapuraș, nu? De-ăsta militar, de la voi de la marină! „Vedetă“ e că abia o vezi de iute, „canonieră“ e că are „canoane“, adicătelea tunuri, nu? Zic bine?

— Zici bine, zici bine! răspundea Comandorul râzând. E o șalupă mică, de vreo 30-40 de metri, maxim, 100 de tone deplasament, să zicem, cu puntea și carena din lemn, dar cu chiurase blindate deasupra, la turele și hublouri, cu o cabină minusculă, unu-două tunuri la prova și pupa, poate și cu câte un tun-revolver, cu motor cu aburi alimentat de cărbuni. Are un coș mare și subțire undeva, pe mijloc, peste sala mașinii, poate și-un

catarg mic, un... cătărgel pentru antene și steag, poate două cătărgele, dacă-i permite mărimea, fără greement, poate și c-un mic bompres.

— Deplasament? Tun-revolver? Bompres? Gree-ment? Numai tu știi ce-or fi alea, asta-i numai limba ta, iar noi n-o cunoaștem! Ai de-a face aici cu niște analfabeți, de-a dreptul.

— Puterea de foc a unei canoniere e puțintică, continua Comandorul, spațiul e înghesuit, abia de-ncap 25-30 de oameni, dar are viteză mare și pescaj redus, astfel încât să navigheze în ape scăzute, unde niciun bastiment mai mare nu se bagă. Cu un motor de 360 de cai-putere, să zicem, puteai prinde peste 12 noduri, e ceva. Moștenitoare ale vechilor șăici otomane, dacă știți ce-s alea – un fel de galere lungi, înguste, cu vâsle și câte-o velă latină, înarmate cu câteva falconete-n borduri, vedetele noastre erau numai bune pentru patrule și uneori chiar și pentru mici intervenții de foc. Noi am folosit canoniere din astea prima oară în Războiul Balcanic, în '913, le-am luat de pe la italieni și engleji, bulgarii au fost chiar impresionați când le-au văzut în acțiune, ne-am impus atunci pe fluviu ca mare putere marină, deși pe naiba!, n-aveam cine știe ce.

— Coane Eugen, gata, că ne-ai zăpăcit cu atâta terminologie navală! Tu nu-nțelegi că noi nu știm

limba asta? Zi-ne pățanii, nu face inginerie navală și istorie militară a Dunării cu noi! Dă-i cu povești! Povești marinărești, ca să facem și-o rimă!

Din primăvară până-n toamnă, cât nu se plimbau sloiuri pe Dunăre, făceau des patrulări pe fluviu cu vedeta canonieră *Bistrița*, care intra în misiunea de poliție maritimă, dar și-n cea de prospectare a frontierelor, fiindcă la gura de vărsare a Prutului, de exemplu, la Galați, se zăreau nu departe de maluri dealurile și pădurile Basarabiei românești, alipită nu demult de Rusia. Ancorată la Sulina, vedeta făcea mai ales instrucție cu soldații, dar, între momentele de instrucție, făcea și aceste drumuri lungi în amonte, ajungând uneori până hăt, dincolo de Giurgiu. Atunci ieșeau la iveală minunățiile Deltei și ale fluviului, cu ostroave pierdute-n ochiuri de baltă și-n trestii, cu păpurișuri dese, canale înguste și întortocheate unde lesne te puteai rătăci, cu pădurici de sălcii, insule de nuferi galbeni și albi, limanuri colcăind de pelicani, de egrete, broaște-țestoase și vidre, cu limbi de nisip pe care pescarii își făcuseră colibe de lemn și stuf și magazii cu plase și lotci, iar ciobanii își aduceau oile la adăpat. Alunecând printre toate acestea, cu motorul duduind șoptit la putere mică, cei de pe puntea vedetei puteau crede

că treceau prin Rai – printr-o împărăție a apelor unde, dacă n-ar fi fost zbaterea sacadată a elicei și fâșâitul etravei despicând luciul turbure al Dunării, ai fi crezut că natura promite pace și frumusețe veșnice, iar moartea nu-i decât o intrare lină în mijlocul lor.

Instrucția consta în manevre de marș, trageri cu armamentul de bord, coborârea bărcilor, debarcări pe maluri, popasuri de zile și nopți în golfuri adăpostite sau camuflate special, în adunare de informații prețioase de la sihaștrii care pescuiau sau tăiau stuf în pustietăți pe care numai ei le știau. Și când era să se facă antrenamentul torpilelor, ca să degajeze navigația, unele dintre vedetele militare aruncau în aer, afară de ținte amenajate special, epavele presărate pe cursul Dunării, care înfipite în mal, care scufundate pe jumătate sau de tot pe suprafața apei. Era plină Dunărea mereu de astfel de trupuri din foste corăbii, barcazuri, șlepuri, pontoane și vapoare, pe care o soartă potrivnică le făcuse fie să se ciocnească pe noapte și ceață, fie să fie sparte de te miri ce obstacol, fie să eșueze în zone cu ape mici și înșelătoare. Zăceau rânjind hâd de sub luciul mișcător sau din nămolul marginilor, ca niște fiare grav rănite, dar încă vii, periculoase pentru navigația curentă. Soldații

le identificau, cercetau identitatea și proprietarii, și, dacă erau abandonate de tot, pregăteau cutiile cu fulmicoton, bateriile electrice și fitilele, pe care le fixau pe carenele epavelor și le detonau cu mare zgomot și trâmbe de apă și mâl azvârlite-n sus, într-un singur nor amestecat, vâscos, mirosind a sulf. În timpul unui astfel de exercițiu, Comandorul povestea cum a dat peste imaginea îngrozitoare a puterii exploziei unei astfel de torpile fixe, menite să mărunțească un corp de lemn sau de fier, dar sfârșind, printr-o fatală eroare umană, să mărunțească și corpurile semenilor întru ființă.

Patrulau între Sulina și Galați în dimineața aceea fierbinte din vara lui 1911, cu *Bistrița*, se pregătiseră pentru câteva zile de navigat fără incidente, cu un popas mai mare la gura Prutului, pentru o inspecție de rutină la graniță, aveau să desfacă acolo un cort și să amenajeze o mică tabără. Înainte de Tulcea dăduseră peste *Alexandru cel Bun*, cealaltă vedetă de la Sulina, ancorase aproape de țărm și tocmai se pregătea pentru un exercițiu cu torpile fixe, cea mai mare parte din echipaj, cu gradații și subofițerii, coborâse pe malul mîlos să etanșeze și să fixeze cutiile cu fulmicoton lângă o colibă ruinată, ca să le aprindă apoi de la bateria cu fitil și să arunce în aer căsuța pustie, devenită fără